

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

UKA2023/23
03. Oktober 2023
Mariane Paviasen

Umiarsualivimmiinnermut akileraarutit pillugit Inatsisartut inatsisaata allangortinnera pillugu Inatsisartut inatsisissaannut siunnersuut (Umiarsuarni takornarianik angallassisuni ilaasut akileraarutaannik atuutilersitseqqinneq)

(Aningaasaqarnermut, Naligiissitaanermut, Aatsitassanut, Inatsisillu Atuutsinneqarnerannut Naalakkersuisoq)

Oqaaseqaat:

Naalakkersuisut umiarsualivimmiinnermut akileraarutit, umiarsuarni takornarissanik angallassisuni ilaasut akileraarutaannik atuutsilerseqqinnissamik siunertaqarlutik siunnersuutaannut qujavunga.

Inatsisissamik eqqusseqqinneq pingaarutilik suliaralugu aallartipparput, aasaq manna aammami ukiut siuliini oqallisaasarsimaqisoq umiarsuarnik takornariartorpassuit nunatsinnut annerusumik aningaasatigut isaatitsiffiginerunissaat eqqartorneqarluaqaaq, maanna Aningaasaqarnermut, naligiissitaanermut, aatsitassanut, inatsisillu, atuutsinneqarnerannut naalakkersuisuusimalersup suliarisimasaa iluarisimaarlugu oqaatigissavarput.

Ukiuni kingullerni coronap ajornartoortitsinera eqqaasanngikkaanni umiarsuarlutik takornariartorpassuit amerliartuinnartut tikittalernikuupput, social mediatigut oqallinneq qiviaraanni umiarsuarnik takornariartaatinut tunngatillugu annertuumik piumasaaqateqartariaqarnerput ersarippoq. Nammineerlutami aamma maani inersuarmi aalijangiisartuusugut malugisimangitsoornaviangilarput umiarsuit qanoq amerliartupiloortigisut.

Illoqarfinnut, nunaqarfinnut piffinnut inoqarfiunngitsunut ilami sinerissami sumi tamaani angalaartut oqaatigineqarsinnaavoq, illoqarfinni nunaqarfinni tikiffimmini aningaasatigut atugaqarpallaaratik angalaartartut nalunngilagut, takornarissat umiarsuarnut ilaasut umiarsualivinnik atuinerminni akiliuteqartinneqarneq ajorput, tamanna 2015-imi atorunnaarsinneqarsimavoq, Inuit Ataqatigiit tamatumap peerneqarnissaannut akerliusimavugut, taamaammallu siunnersuut una nuannaarutigaarput.

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

Mingutitsineq:

Nalunanngilaq silap pissusaata allanngoriartorneranut umiarsuit takornariartaatit amerlatsikkiartuinnartut pitsaanngitsumik sunniuteqaqataasut, aamma annikinngitsumik mingutisut, Nunani avannarlerni tamani umiarsuit takornariartaatit ajornartorsiutaaleraluttuinnarneri ilisimaneqarpoq tassanngalu anguniagaq tassaavoq orsussap oqimaatsup nunat avannarliit imartaani tamani inerteqqutaalersinneqaqquneqarpoq aammalu piujuartitsineq aallaavigalugu takornariartitsinerup ingerlanneqarnissaa anguniagassatut tikkuaaviginikuuagut.

Nunat avannarliit siunnersuisoqatigiivini siornali suliaq aallartipparput "Inuit Ataqtigeeqatigiisugut" siunnersuummik qaqitsinikuuvugut umiarsuit takornariartaatit mingutitsileraluttuinnarnerat ajornartorsiutaanerannut akiuviniarluta nunanimi avannarlerni, imartatsinnik annertuumik isumalluuteqarluta inuuniuteqartuusugut pingaaruteqarluinnarpoq, immitsinnut illersoqatigiilluta suleqatigiillutalu mingutitsigaluttuinnarnermik akiuvinaqatigiissalluta. Issittup imartaa immikkut illersugassaavoq umiarsuillu takornariartaatit ukiut qulit kingulliit coronap nalaa eqqaasanngikkaanni amerliartupiloorput taamaaqataanillu ilaasoqassutsimikkut amerligaluttuinnartunik takornariarfigineqartalerluni.

Misissuinerullu takutippaa ukiut qulit iluanni mingutitsineq 160%-imik qaffariarsimasoq. Tamatumani lu eqqarsarnartoqartittagara unaavoq eqqagassalerinikkut, anartarfiit imermik atuinermik imartartsinnut kuutitsinerat, nunamut qaqinerminni tummaaranninnermikkut il.il taakku nakkutigineqarnerlutik?, aasaq manna nunaqarfimmi alianaqqisumi Qassiarsummiinninni nammineq ulluni arlaqartuni isigaakka takornarialerisut aasaanakkut tikittartut, nunaqarfiup eqqaavianik atorluarneerujussuat, ullaamiit unnummut nammineq 4-hjuliminnik igitsiartoqattaartut, uagut nunaqavissut eqqaanermut nalinnaasunut aalijangersimasumik akiliuteqartartugut eqqagassaatigulli amerlippata akiliutitta qaavatigut akiliuteqartariaqartartugut, takornarialerisut eqqaanerujussuat nunaqarfinni qanoq nakkutigineqarnerisut takujuminaatsoq, tamannali kommunit akisussaaffigigaat oqaatigineqaannartarpoq, tikinniagara unaavoq umiarsuit takornariartaassuit mingutitsinermut immikkut akiliuteqatinneqartarnissat siunnersuutigineqartutut ittut naammannerpat?.

Nunatta soqutigineqaleraluttuinnarnera ajornartorsiutaasariaqanngilaq, takonarissat aningaasarsiutigineqarnerusariaqarput tamaattorli pingaaruteqarluinnartunut ilaavoq takornariartaatit mingutitsinerat aamma annikinnerpaaffianiitissallugu pisussaaffeqarnerput.

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

Nunaqavissut periariarfissaat, Inatsisissatut siunnersuuteqalikkeersaarneq tikinngitsoorsinnaanngilarput:

Siuaagut piniarnermik inuussutissarsiuteqartuusut tulluusimaarutigisaqaarput uggornartumilli aggerfinni aamma takussaalerpoq nunatta avataaneersut piniariartitsinermik takornarialerinermik aasaanakkut tikillutik ingerlatsisalersimanagerat, angallassillutik piniariartitsillutik, nunaqavissorlu taamaatut ingerlatsiniarluni aallartinniaraluartoq manna tikillugu ilungersuuteqarpoq aallartisarniarnermini aporfiit amerlanerarlugit piumasaqaatit naammasisorigunigit allanik piumaffigineqaannartarluni misigisimalersimalluni oqaluttuortoq, pissutsit tamakku qaangerlariaqarparput, nunatta inuisa piginnaanilippassuusut ullutsinni imminut pilersorusullutik ingerlatsiniarnerminni aporfigisaat periariarfissanngorlugit suliarineqartariaqarput sukkasuumillu suliarineqassappata naalakkersuisutta tamanna suliarinnaavaat, taamaammat innersuusutigaara Naalakkersuisugut inussiarnersumik kaammattorpagut imminut pilersorniarluni aqutissat sutigut aporfeqarnersut misissorluaqqullugit ilumoortuusinnaanngilarmi ilaatigut suliffimmik inuussutissarsiummik imminut pilersorsinnaanermik kinguneqartussamik pilersaarutit aallartinneraniit ukiut arlaqartut ingerlaqqaarluni aatsaat aallartittoqarsinnaasarnera.

Takornariaqarneq periariarfiisoq:

Pingaaruteqarluinnarpoq nunatta inuinit akornutaanngitsumik takornariaqarnerup ingerlanneqarnissaa.

Nunaqarfiit ilaatigut 50-inik innuttallit tusind-ilikkuutaanik takonarissanik tikinneqartillugit takorlooruminarpoq qanoq nakkutilliinerup issinnaanera, eqqaanngitsooruminaapporlu piffiup massumap ungasinngitsup matuma siorna umiarsuup ilisimasassarsiorluni takornariartup tunumi nunami eqqissisimatsitami ikkarllillarmat malinnaasugummi tamatta maluginiannngitsuunngilarput sillimaniarnikkut nakkutilliinikkullu qanoq piareersimanngitsigisugut inuppasuit ajutoorluinnarneranik nunattalu takornariaqarnikkut ajalusoorluinnarneranik kinguneqarsinnaasumik pisoqarmat, inuit inuunerannik ,qujanaqaaq ajornerusumik pisoqanngimmat.

Taamaammat immitsinnut maani aperisariaqarpugut ilumut umiarsuit annertussutsimikkut ilaasoqassutsimikkut avinngarusimasuni tikiffigisinnaasamikkut, inuuniutinullu allanut akornutaasumik kinguneqaraluartut killeqanngitsumik, ilaatigullu peqqinnissaqarfitsinnut ilungersortumut piffissaaleqiffiusartumut piffissamik tiguisarsinnaaneranik kinguneqartunik pisoqartarnera akuersaaginassanerparput? Sillimaniarnikkut

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

minnerunngitsumillu nakkutilliinikkut annertuumik sulii suliaasaqartoq tassuunakkut takuarput malugalugulu.

Takornarissat tikilluaqquavugut kisianni tamatsinnut puullaqqissutaanngitsumik ingerlatsineq pisariaqartipparput, taamaammat inussiarnersumik Naalakkersuisut takornariaqarnikkut inatsimmik neriorsuutigisaminnik qaqitsiniarnertik pimoorullugu attuumassuteqartut peqatigalugit suliaminnik qaqitsipallannissaannut siviuserusumik utaqqisinneqarnata upernaammut qaqitsiniarnertik piviusunngortissagaat kaammattuutigaarput.

Naatsorsuutigaarpullu inatsisissatut siunnersuutigini alikkersaarutaani nunatta inui aamma illersorlugit piniariarfiit, kangerluit immikkut isigineqartariaqartut, sillimaniarnikkut piginnaasakkut nalimmattunik, ajornannginnerusumillu nunaqavissut takornarialerinissamut, periarfissaqalersinneqarnissaat siunnersuummi ilanngunneqassasut.

Taamatuttaarlu qinigaaffimmi uani Inuit Ataqatigiit apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiatinni piujuartitsisumik takornariaqarnerup ineriartortinneqarnissaannik kissaateqarnerput oqallinnermilu partiit oqariartuutaat tusaaniarneqarlutik ilanngunneqarsimanissaannik neriuuteqarpugut.

Aningaasanut inatsimmi:

Maannakkutummi ingerlaneq nunani allanit aasaanakkut tikeriarlutik takornarialerinermik ingerlatseriarlutik nunanut allanut angerlaqqillutik ukiiartortarnerat, takussutissaavoq qanoq nunatsinni takornarialerineq akilersinnaatigisoq, aningaasanut inatsi 2023-imi konto 64.10.32 tassaavoq takornariaqartitsinermi ineriartortitsinissamut, inuussutissarsiuteqartunullu siuarsaanissamut tapiissutit, taakku aningaasartaqarput: 28.783 mio kr-nik, soorunami ineriartortisinermi tapiisariaqarnerput avaqqunneqarsinnaanngilaq, kisianni nunani allaneersut takornarialerisut pissusilersuutaat qiviaraanni eqqarsarnanngitsuungilaq tapiissutit qanorpiaq atorneqarneri, pissusissamisut ingerlasoqarnera ilaatigut takujuminaallisarpoq, ersarissumillu paaserusunnarsisarput takornarialerinermi ineriartortisinermut immikkut 17.300 mio atorneqartussatut immikkoortinneqartartut nunaqavissunuinnaq tunniunneqartarnerisut nalunarmat.

Siunnersuut uterfigalugu:

Inuit Ataqatigiinni Naalakkersuisut umiarsuit ilaasuinut akiliummik pilerserteqqinniarnarat iluarisimaarparput, qujanarporlu aamma kommunit periarfissaqalermata nammineeurlutik akiliteqartitsisalernissaminnut tamannami pisariaqartilluinnarpaat.

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

Takornariartitsinerummi siuariartornissaa piffinni assigiinngisitaaqisuni, iluarsartuusisoqarluni, aaqqissuulluakkamik ingerlasoqalersinnaananeranut aningaasat pisariaqartinneqarput tamanalu iluarisimaaratsigu oqaatigissavarput, aningaasaliivigineqartarsinnaasutullu tikkuarusunnarpoq eqqumiitsuliortortatta sanaluttarnermik inuuniuteqartut pikkorissartinneqartalernissaannut aaqqissuusamik sinerissatsinni isorartuummi piffimmi immikkuullarissutsit, ilaatigullu ulluinnarni atorluarsinnaasunik nioqqtissiornerup annertusarnissaannut, siunertaqartumik takornarissaniit aningaasanik isaatitatsinniit aamma aningaasaliivigineqarsinnaasorinarpoq.

Siunnersuutigineqartumi akiliutigineqartartussatut killiliisimaneq, mianersortumillu isertitassatut naatsorsuusiorsimaneq ilanngullugu iluaraarput, taamaattorli tikkuarusupparput nunatsinni innuttaasugut timmisartukkut angalassagutta assersuutigalugu København-imiit Kangerlussuarmut mittarfinnut akitsuut 536,-kr-niuvoq, Narsamiit Qaqortuliassagutta 176,-kr-niulluni, taamaammat takornariartaatinik takornarissap ataatsip piffimmiit piffimmut angalalluni tikiffimminut ingerlassaguni immikkut tamarmik 100,-kr-ni naleqputivinnersoq nalilersorluuqarput.

Tassunga ilanngullugu angalaniaraanni tikitassanut piniaraanni siumoorluni akiliuteqartarneq naliginnaasuvoq, tamannalu aamma umiarsuit takornariartaatsinut atuunissaa kissaatiginarpoq taamaaliornikkut qularnaarsimaneqarnerussammat aningaasat taakku nunatta iluaqutissai tiguneqassasut, aamma nunatsinni uagut angalaniarutta kingumoortumik akiliineq ajoratta takornarissat tamanna aamma ingerlatissagaat kissaatiginarmat.

Oqarluartaarutaannikuusoq tassalu nunatsinni inuussutissarsiutit sukarsuit sisamat tusarsaajunnaariartortutut misinnarpoq, taamaakkaluartorli nunatta aningaasanik isaatitsissutaasa isumalluutigisatta annertunerusariaqarnerat pimoorullu suliarineqarnissaat pingaaruteqartorujussuuvoq suliallu takornariaqarnikkut annerusumik isaatitsissutaalernissaanik anguniagaqarnerup aallartinneqarnera iluarisimaarparput, nunatta pisuussutai tamatta iluaqutissaraagut pisuussutit ummaatsut uumassusillillu tamaviisa minitaqarnata iluaqutigisariaqarneri pingaarutilerujussuuvoq.

Qulaanni taakkartukkagut minnerunngitsumillu Aningaasaq siunnersuutigineqartutut naatsorsuutigineqartoq annertunerulaalersinneqarnissamut periarfissaqarnersoq, umiarsuillu mingutitsinermut akiliuteqartinneqarnerusinnaanerannut tunngatillugu kingunissai misissorneqaqquagut, taavalu umiarsuit tikiinginnerminni akiliummik akileeqqaatalersinneqarsinnaanersut misissorneqartikkusullugu,

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

eqqortumillu akiliummik akiliisoqarsimaneranik nakkutilliinermik
pilersitsinissanut periarfissarissaarnersugut ilanngullugit misissorneqarnissaat
siunertaralugu aningaasaqarnermut ataatsimiititaliamut siunnersuut
ingerlateqqipparput, innersuussutigalugu inuussutissarsionermut
ataatsimiititaliaq peqatigineqarsinnaasoq.

Taamak takisuumik oqaaseqarluta oqallinnissaq inerititaqarfiusumik
periarfissanik tikkuaasiffiusutut ingerlasinnaaneranik neriuuteqarnga
qujavunga.